

Lurralde eta elikadura-burujabetza eskubideak

Hemen azaldutako kasuen bidez frogatu daiteke munduko hainbat tokitan urratzen direla lurralde eta elikadura-burujabetza eskubideak, nahiz eta itxuraz errealitate ezberdinetako tokiak izan. Euskal Herriko kasuan zein lacu Cachi indigenen kasuan, nekazari komunitate txikiei lurrak desjabetzen dizkiete, interes komunengainetik etekin pribatua lehenesten duten garapen-ereduak inposatzeko.

Bizimodu jasangarrietarako auzitegian lurraren eta uraren garrantzia aldarrikatzen dugu, ezinbesteko ondasun komunak diren neurrian. Horrela, transgenikorik gabeko kalitatezko elikagaiak ematen dituzten nekazaritza, abeltzaintza eta arrantzaren alde egiten dugu. Gure ustez, kasu guztietan txertatu behar dira parte hartzeko mekanismoak, lurraldeaz hausnartzeko.

ERAKUNDE DOKUMENTATZAILEA: BIZILUR

TOKIA: EUSKAL HERRIA

TESTIGANTZA ESKAINI DUEN PERTSONA: ZEHAZTU GABE

Azpiegitura suntsitzailea eta bideraezina.

1998. urtean abiadura handiko tren baten inguruko zurrumurruak hasi ziren, hiru euskal hiriburuak elkartu ondoren hiriburuok Espainiako eta Frantziako Estatuekin lotuko zituen. 2004-2005 artean publikoki aurkeztu zen Abiadura Handiko Trenaren (aurrerantzean, AHT) ibilbidea, gaur egun Euskal Y izenez ezaguna dena (192 km-ko ibilbidea); guztira, 10.000 milioi euroko inbertsioa dakar azpiegitura honek. Planifikazioa eta diseinuaren eskumena Espainiako Gobernuaren Sustapen Ministerioarena eta Eusko Jaurlaritzarena izan da.

2006an hasi zen AHTa eraikitzeko obra, eta euskal paisaiaren espezifikotasuna dela eta, ibilbidea konplexua eta suntsitzailea da: %70 tuneletan barrena doa, eta %10 zubibideetatik. Gaur egun, ibilbidearen zati handi bat eraikitzen dabilta oraindik ere, eta azpiegiturari dagozkion alderdi garrantzitsu batzuk ez daude zehaztuta.

Trenbide-sare hau bereziki asmatu zen Espainiako eta Frantziako Estatu hiriburuen artean konexio azkarra edukitzeko. Hala ere, ez dago bi konexio horiei buruzko proiekturik ezta aurrekonturik, eta zalantzak daude bideragarritasunari dagokionez. Gainera, adituen arabera, hiriburuen arteko distantzia laburra dela eta, AHTak ezin izango du bidaietan denbora nabarmen murrizteko espero zen abiadura hartu. Erabiltzaile profil nagusia negozio-gizon zuria da, eta horrek errenta baxuko pertsonak baztertzea dakar.

Hartara, AHTaren arrakastaren hasierako oinarriak, gaur egun, ezerezean geratu dira.

Lurraldearen defentsaren eta elikadura burujabetzaren alde mobilizatuta

Bestalde, elikadura burujabetzako ikuspegitik, hipotekatu egin da lurraren erabilera (674 hektarea desjabetu dira) eta baita baliabide natural asko ere; horrela, pertsonen premia errealekin bat datorren lurralde-antolara ukatu zaie, eta tokiko elikagaiak ekoizteko aukera oztopatu.

Bilbon ospatutako Bizimodu Jasangarrietarako Herri Auzitegiak salatu egin nahi ditu Atxondo eta Ezkio Itsasoko kasu paradigmaticoak, 1.400 eta 1.600 biztanle dituzten herriak, hurrenez hurren. Nekazaritza tradizioa duten bi herrioi lurraldearen zati handi bat desjabetu diete. Inguruko nekazaritza kaltetu du horrek, eta ondorioz, baita elikadura burujabetzarako eskubidea ere. Eta jakina, pertsonen bizi-kalitatea ere kaltetu du, baita paisaia ere. Bi komunitate hauek hasieratik adierazi dute AHTaren aurkako jarrera irmoa.

ERAKUNDE DOKUMENTATZAILEA: MNCI (Argentina)

TOKIA: Bajo Hondo, Juan Felipe Ibarra departamendua, Santiago del Esteroko probintzia, ARGENTINA

TESTIGANTZA ESKAINI DUEN PERTSONA: Iacu Cachi komunitatea

Enpresen interesak eta desplazamendu behartuak.

Argentinako landa sektorean, nekazaritza lurra familia kontserbadorez osatutako oligarkia baten eskuetan pilatzen dira nagusiki. Familia horiek transgeniko-ekoizle nagusien interesak ordezkatzen dituzte, eta nekazaritzan eredu industrial neodesarrollista ezartzearen alde egiten dute. Eredu horren helburua da herri indigenen, nekazari txikien eta eremu babestuetako lurraldeetako baliabide naturalak kontrolik gabe ustiatzea, nekazaritzako negozio-eredua eta monolaborantza zabaltzeko.

Helburu horrekin, azken hamarkadetan enpresariak bortizki oldartu zaizkie komunitateei haien eskubideei uko egin diezaieten, eta epaiz kanpoko kaleratzeekin mehatxu egiten diete. Herri indigenek lurraekin duten harremana ezinbestekoa da bizirik iraun eta garatu daitezen; hortaz, komunitatearentzat heriotza-epaia da beren lurraldetik desplazatzea edo baliabide naturalak kentzea.

Horren ondorioz, Bajo Hondoko Guaycurú herriko Iacu Cachi komunitate indigenak etengabeko gatazka eta erresistentzia egoera bizi izan du azken urteotan, eta mehatxuak, legez kanpoko atxiloketak eta torturak pairatu dituzte polizien aldetik. Halaber, komunitateko kideak arrazoirik gabe kriminalizatu dituzte, eta delitu faltsuak leporatu dizkiete. Horrekin batera, enpresariak kaputxadun armatuen taldeak sartu dituzte lurraldean; talde hauek landako eremu murriztu batean familiak gatibu mantendu eta estortsio egiten diete indarkeria eta beldurra baliatuta, komunitateko bideak blokeatzen dituzte eta miaketa operazio ilegalak egiten dituzte.

Indarkeriaren inpunitatea eta Iacu Cachi herriaren erresistentzia.

90eko urteetan 40 familia inguru bizi ziren Bajo Hondon, 4000 hektarea inguruko eremuan. Orduetik, hainbat enpresa-gizonak (Putiniano, Bielsa...) lurren zati handi bat bereganatu dute eta antzinako benetako jabeak bota dituzte, basogabetze eta hesitze lanak segituan abiatzeko.

2012an Orlando Canido enpresa-gizona, Manaos soda edarien jabea, iritsi zen lurraldera. 4000 hektarea erosi zituela adierazi zuen, eta herritarren aurka egin zuen haien jabetza eskubideak eta akzioak eman zituzten, bestela lurraldetik epaiz kanpo botako zituela mehatxatuz.

2016ko uztailean lau kamioneta eta aurpegia estalita zuten 20 pertsona armatu bortxaz sartu ziren lurraldean; Valeria Araya eta Mari Leguizamón mehatxatu zituzten, animalien kortak eta askak suntsitu eta erre zituzten eta ur putzuak pozoitu zituzten.

Irailean, Orlando Canidoren Manaos enpresako hiru kamioneta —armatutako 15 pertsona barruan— lurraldean sartu ziren eta komunitatearen aurka tiroka oldartu ziren. Komunitateko biztanleak mendira joan behar izan ziren babes bila seme-alabekin; gizon armatuek haietako bat zauritu zuten, eta haien etxeak eta ibilgailuak nola erretzen zituzten ikusi zuten.

Egoera horretan haurrek herriko eskolara joateari utzi diote, etengabe kontrolatzen dituztelako, eta hortaz oinarrizko hezkuntza-eskubidea urratu diete. Gainera, gobernuak eta botere judizialak enpresariaren inpunitatea babesten dute, eta hartara, komunitatearen salaketek ez dute eraginik izan.

Bizimodu jasagarrietarantz HERRI AUZITEGIA

Besteak beste, Iacu Cachi komunitate indigenak eskubide-urraketa larriak pairatu ditu elikadura-, hezkuntza- eta osasun-eskubideei dagokienez, baita askatasunez mugitzeko eskubideari dagokionez ere.